

АДАПТИРАНА УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИИ ЗА СРЕДНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН ЗА ОБУЧЕНИЕТО, ОРГАНИЗИРАНО В ЧУЖБИНА

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по история и цивилизации в средната образователна степен, организирано за децата на българите в чужбина, представлява пълен курс по българска история – от първи свидетелства за живот по днешните български земи до началото на ХХІ век. Учебната програма е адаптирана към утвърдената учебна програма по история и цивилизации за Х клас (общообразователна подготовка) и е препоръчително разпределението на часовете за обучение в класовете от VIII до Х да е съобразено както с постигането на заложените в нея резултати от обучението, така и с постигането на ДОС за общообразователна подготовка за първи гимназиален етап.

С цел осигуряване на условия за изучаването на учебния предмет и/или подготовката в XI и XII клас за полагане на държавен зрелостен изпит акцентът следва да е върху практико-приложните аспекти на обучението, следвайки принципа за спираловидно овладяване на знания, умения и отношения. Ключовите компетентности може да се изградят на базата и на други тематично близки очаквани резултати по избор на учителя.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Очаквани резултати	Нови понятия
<u>Тема 1. Днешните български земи през праисторическата епоха</u>	Познава археологически обекти с открити следи от човешки живот в днешните български земи (Козарника, Бачо Киро, Магура, Караново). Прави заключения за промени в обществото на базата на археологически находки (Варненски некропол). Представя вярванията на праисторическите хора: преклонение пред силите на природата, вяра в живота след смъртта.	

<p><u>Тема 2. Днешните български земи през Античността</u></p> <p>2.1. Държавност 2.1.1. Древна Тракия. Одриско царство</p> <p>2.2. Общество и всекидневен живот 2.2.1. Общество и всекидневен живот на траките</p> <p>2.3. Културно наследство 2.3.1. Религиозни вярвания и културно наследство на древните траки 2.3.2. Културното наследство на елинската и римската цивилизация в днешните български земи</p>	<p>Използва пространствени ориентери при описанието на Древна Тракия и границите на Одриското царство. Представя последиците от гръцката колонизация по бреговете на Черно море. Представя Одриското царство като пример за държавно обединение.</p> <p>Описва бита и всекидневния живот на траките. Разкрива ролята на владетеля в тракийското общество.</p> <p>Описва елементи на тракийските вярвания и обичаи. Разпознава паметниците на тракийското културно наследство с национално и световно значение. Търси, подбира и обработва информация чрез ИКТ по зададени показатели за нови археологически открития. Идентифицира характерни паметници на елинската и римската антична култура в днешните български земи.</p>	<p>орфизъм</p>
<p><u>Тема 3. България до началото на XI век</u> Акценти:</p> <p>3.1. Държавност 3.1.1. Славяните и древните българи във Великото преселение на народите 3.1.2. Създаване и укрепване на Българското ханство/канство 3.1.3. България през първата половина на IX век 3.1.4. Християнизация на българската държава</p>	<p>Анализира последиците от Великото преселение на народите. Разграничава периодите в средновековната българска история и може да постави дадени събития в регионални и европейски контекст. Описва управлението на Българското ханство/канство. Представя държавното устройство на християнска България. Проследява най-значимите военни конфликти, в които участват българите, в периода V- XI век. Дава примери за успехи на средновековната българска дипломация. Оценява исторически личности по зададени показатели: Аспарух, Тервел, Крум, Омуртаг, Борис I, Симеон, Петър I, Самуил.</p>	<p>инсигнии</p>

<p>3.1.5. <i>Могъщество на България при Симеон Велики</i></p> <p>3.1.6. <i>Завладяване на Българското царство от Византия</i></p> <p>3.1.7. <i>Българските земи под властта на Византия</i></p>	<p>Търси, подбира и обработва чрез ИКТ информация по зададени показатели за личности, исторически събития и процеси.</p> <p>Обяснява последиците от завладяването на българските земи от Византия.</p>	
<p>3.2. Общество и всекидневен живот</p> <p>3.2.1. <i>Славяните и древните българи до покръстването</i></p> <p>3.2.2. <i>Общество и всекидневие на българите след християнизацията</i></p>	<p>Сравнява обществата на славяните и древните българи до покръстването.</p> <p>Описва промените в българското общество в резултат на християнизацията.</p> <p>Извлича информация от различни източници за начина на живот на различните социални групи в средновековна България.</p>	
<p>3.3. Култура и културно наследство</p> <p>3.3.1. <i>Културното наследство на езическа България</i></p> <p>3.3.2. <i>Делото на Св. Св. Кирил и Методий и техните ученици</i></p> <p>3.3.3. <i>„Златният век“ на българската култура</i></p>	<p>Представя паметници от епохата с национално и световно културно значение.</p> <p>Обяснява значението на делото на Св. св. Кирил и Методий и техните ученици.</p> <p>Познава книжовни школи, книжовници и техни произведения.</p> <p>Оценява влиянието на българската средновековна култура в славянския свят.</p> <p>Търси, подбира и обработва информация чрез ИКТ по зададени показатели за култура и културно наследство от епохата.</p>	<p>идентичност културни взаимодействия канон в изкуството</p>
<p>3.4. Религия</p> <p>3.4.1. <i>Религиозните вярвания и обичаи на славяните и древните българи</i></p> <p>3.4.2. <i>Християнизация и извоюване на автокефална българска църква</i></p>	<p>Познава основни елементи от религията на славяните и древните българи.</p> <p>Разбира значението на покръстването и извоюването на автокефална църква.</p> <p>Разбира ролята на Църквата в живота на средновековния човек.</p>	<p>тангризъм автокефалност</p>

<p><u>Тема 5. Българските земи под османска власт (XV – XVIIв.)</u> <u>Акценти:</u></p> <p>5.1. Държавност 5.1.1. Османската политическа система 5.1.2. Съпротива срещу османската власт</p> <p>5.2. Общество и всекидневен живот 5.2.1. Демографски промени в българските земи 5.2.2. Контакти и конфликти във всекидневието</p> <p>5.3. Култура и културно наследство 5.3.1. Българската култура (XV – XVII в.)</p> <p>5.4. Религия 5.4.1. Православието – опора на българите</p>	<p>Използва пространствени ориентири за определяне границите на Османската империя и българското пространство в нея. Определя мястото на българите в системата на османската държава. Оценява съпротивителните действия на българите срещу османската власт.</p> <p>Проследява на карта преселванията от и към българските земи. Различава промени и нови характеристики на стопанския и обществения живот в селото и града. Разбира ролята на семейството, рода, българския език и фолклор за съхраняването на народността. Дава примери от всекидневието за традициите на различните религиозни общности в българските земи. Дава примери за пресъздаване на исторически събития във фолклора. Установява асинхронност между българското и европейското културно развитие. Търси, подбира и обработва информация по зададени показатели чрез ИКТ за исторически личности и центрове на българската култура през XV – XVII в.</p> <p>Разбира ролята на християнската религия за съхраняване на българската народност. Обяснява по зададени показатели ролята на манастирите за съхраняване на българския народ през XV – XVII в. Посочва примери на светци мъченици за християнската вяра.</p>	
---	--	--

<p><u>Тема 6. Българско възраждане</u> <u>(XVIII – XIX в.)</u> <u>Акценти:</u></p> <p>6.1. Идеи и политики: 6.1.1. Новото време и българите 6.1.2. Зараждане на национално съмосъзнание у българите - Паисий Хилендарски и Софроний Врачански 6.1.3. Новото българско училище 6.1.4. Движение за независима църква 6.1.5. Начало на организирано националноосвободително движение 6.1.6. Българското националноосвободително движение (1869 – 1875 г.) 6.1.7. Априлско въстание 1876 г. 6.1.8. Руско-турска освободителна война (1877 – 1878 г.)</p> <p>6.2. Общество и всекидневен живот 6.2.1. Стопански промени през XVIII – XIX век 6.2.2. Промени в българското общество през Възраждането</p>	<p>Представя Българското възраждане като преход на българското общество към Новото време. Обяснява същността, съдържанието и хронологичните граници на Българското възраждане. Оценява дейността на Паисий Хилендарски и Софроний Врачански. Оценява значението на образованието за развитието на българското общество през Възраждането. Разбира значението на движението за извоюване на църковна независимост. Представя идеите и дейността на Георги Стойков Раковски като основоположник на организираното националноосвободително движение. Оценява идеите на Васил Левски за освобождението и бъдещето на свободна България по зададени показатели. Систематизира по зададени показатели дейността на Любен Каравелов и Христо Ботев. Представя подготовката, избухването и последиците от Априлското въстание (1876 г.) Описва участието на българите във военните действия по време на Руско-турската война (1877 – 1878 г.) въз основа на информация от различни исторически източници. Търси, подбира и обработва информация чрез ИКТ по зададени показатели за исторически личности от епохата.</p> <p>Представя стопанските промени в българските земи през периода. Дава примери за ролята на стопанското развитие през Възраждането върху живота на българите. Представя новите социалните групи в българското възрожденско общество. Разграничава традиционни от нови празници, налагащи се в българското общество през Възраждането.</p>	<p>манталитет</p> <p>диаспора</p>
--	---	---

<p>6.3. Култура и културно наследство 6.3.1. Българската култура през Възраждането</p>	<p>Дава примери за промени в духовния живот на българите в резултат на европейското културно влияние: издаване на вестници и списания, поява на театрални трупи, хорове, оркестри и др. Свързва възрожденски творци с техните произведения: Добри Чинтулов, Христо Ботев, Любен Каравелов, Иван Вазов. Разпознава образци на българската възрожденска живопис и архитектура.</p>	
<p><u>Тема 7. България от Освобождението до края на Втората световна война</u> <u>Акценти:</u></p> <p>7.1. Държавност и политики 7.1.1. Възникване на българския национален въпрос 7.1.2. Възстановяване и изграждане на Княжество България 7.1.3. Князът, Конституцията и политическите партии 7.1.4. Източна Румелия и Съединението ѝ с Княжество България 7.1.5. България в края на XIX век 7.1.6. Българите извън пределите на свободната държава 7.1.7. Развитието на България в началото на XX век и признаване на нейната независимост 7.1.9. Войни за национално обединение (1912 – 1918 г.) 7.1.10. България през 20-те година на XX век 7.1.11. България през 30-те година на XX век</p>	<p>Обяснява възникването на българския национален въпрос в резултат от решенията на Берлинския конгрес от 1878 г. Разграничава чрез исторически източници основни идеи на либерали и консерватори за устройството на България. Представя устройството на Княжество България според Търновската конституция. Обяснява основни права и задължения на българските граждани според Търновската конституция. Оценява последици от Съединението на Източна Румелия с Княжество България. Описва България по пътя на модернизацията. Обяснява значението на обявяването на Независимостта през 1908 г. във вътрешно- и външнополитически аспект. Представя основни моменти от освободителното движение на българите в Македония и Одринско. Открива причини и последици от Балканските войни. Разпознава елементи на понятието „национална катастрофа“ чрез примера на България. Дава примери за вътрешнополитически конфликти и противопоставяния през 20-те – 30-те години на XX век. Представя основни тенденции на българския политически живот между двете световни войни. Обяснява използването на превратите в политическия живот. Обяснява избора и действията на България по време на Втората световна война.</p>	<p>регентство легитимност</p> <p>автономия протекционизъм</p>

<p><i>7.1.12. България в годините на Втората световна война</i></p> <p>7.2. Общество и идеи <i>7.2.1. Развитие на българското стопанство след Освобождението</i> <i>7.2.2. Модернизация на българското общество</i></p> <p>7.3. Култура и наука <i>7.3.1. Развитие на образованието след Освобождението</i> <i>7.3.2. Българската култура</i></p>	<p>Проследява с помощта на карта промените в границите на България от 1878 г. до 1940 г. Оценява значението на действията за спасяване на българските евреи през Втората световна война. Търси, подбира и обработва информация чрез ИКТ и различни исторически източници за участието на българи във войните за национално обединение.</p> <p>Представя възхода в развитието на България в началото на XX век, както и факторите, които го ограничават. Открива елементи на стопанска модернизация на България. Търси, подбира и обработва информация чрез ИКТ за модернизацията на българското общество.</p> <p>Илюстрира с примери развитието на българското образование и наука. Свързва български творци и произведения в областта на литературата, изкуството и архитектурата с европейски културни течения.</p>	
<p><u>Тема 8. България след Втората световна война до 1989 г.</u> <u>Акценти:</u></p> <p>8.1. Държавност и политики <i>8.1.1. България в съветската сфера на влияние и промените в политическата система 1944-1947 г.</i> <i>8.1.2. Утвърждаване на тоталитарния режим в България</i></p>	<p>Проследява промените в политическото развитие на България след Втората световна война. Описва чрез изображения от периода характерни белези на култа към личността. Обяснява характеристики на тоталитарната държава.</p>	<p>демагогия</p>

<p><i>края на 40-те-средата на 50-те години. Култът към личността</i></p> <p><i>8.1.3. България в структурите на Източния блок</i></p> <p><i>8.1.4. Кризата в България през 80-те години и крахът на тоталитарния режим. „Възродителният процес“.</i> <i>Дисидентството</i></p> <p>8.2. Общество и икономически процеси</p> <p><i>8.2.1. Икономически промени в селото и града</i></p> <p><i>8.2.2. Българското общество (1944 – 1989). Демографски промени и социална политика</i></p> <p><i>8.2.3. Комунистическият режим и етническите малцинства</i></p> <p>8.3. Култура, наука и технологии</p> <p><i>8.3.1. Българската култура през втората половина на XX век. Власт и интелигенция</i></p> <p><i>8.3.2. Развитие на образованието.</i></p> <p><i>8.3.3. Българската наука и новите технологии</i></p>	<p>Сравнява конституциите от периода с Търновската конституция.</p> <p>Дава примери за зависимостта на българската външна политика от СССР.</p> <p>Дава примери за репресии и нарушаване на граждански права.</p> <p>Открива форми на политическа съпротива срещу комунистическия режим.</p> <p>Обяснява стопанските промени при комунистическия режим, като използва понятията „национализация“ , „индустриализация“ и „коопериране“.</p> <p>Дава примери за миграции от селото към града.</p> <p>Разбира ролята на пропагандата в обществото.</p> <p>Дава примери за унифицирането на живота на българите: облекло, жилище, обзавеждане, кола.</p> <p>Посочва приноси на България в европейското и световното културно наследство.</p> <p>Търси и подбира по зададени показатели чрез ИКТ информация за световноизвестни български творци.</p> <p>Обяснява механизмите за контрол на комунистическия режим върху интелигенцията.</p> <p>Дава примери за дисидентски прояви сред българската интелигенция.</p> <p>Представя технологични нововъведения, подобрили бита на хората.</p>	<p>съветизация</p> <p>идеологизация</p>
--	---	---

<p><u>Тема 9. България след 1989 г.</u> <u>Акценти:</u></p> <p>9.1. Държавност и политики 9.1.1. Утвърждаване на многопартийна политическа система 9.1.2. Пътят на България към НАТО и Европейския съюз. 9.1.3. България в ЕС - нови предизвикателства</p> <p>9.2. Общество, идеи и икономика в прехода 9.2.1. Преход към пазарна икономика 9.2.2. Българските граждани в началото на третото хилядолетие. Демографски и миграционни процеси 9.2.3. Българите и европейските ценности: хуманизъм, толерантност, свобода на движение на хора и идеи</p> <p>9.3. Култура, наука и технологии 9.3.1. Културата и интелигенцията в условията на демокрация и пазарна икономика 9.3.2. Наука и технологии</p>	<p>Обяснява прехода към многопартийна политическа система. Свързва видовете власт в съвременна България с институциите, които ги представляват. Изброява основни права и отговорности на гражданите според Конституцията на Република България. Дава примери за положителното влияние на ЕС върху развитието на България. Представя ролята на България като активен участник в европейски и международни организации. Представя основни насоки в българската външна политика в началото на XXI век.</p> <p>Обяснява трудностите при прехода на българското общество към пазарна икономика. Дава примери за социални проблеми на прехода. Оценява влиянието на европейските ценности върху българското общество.</p> <p>Дава примери за българско културно присъствие по света. Представя чрез примери влиянието на съвременната световна култура върху българската. Представя чрез средствата на ИКТ българи със световни постижения в различни области. Разбира положителните страни и опасностите на социалните мрежи. Дава примери за промени във всекидневието на българите в резултат на развитието на технологиите.</p>	<p>мажоритарна и пропорционална изборителна система служебно правителство консенсус</p> <p>демократично общество гражданско общество неправителствени организации</p> <p>масова култура</p>
---	---	---

ОБЩ БРОЙ ЧАСОВЕ ПО УЧЕБНИЯ ПРЕДМЕТ ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИИ ЗА СРЕДНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН (VIII – XII КЛАС) – 108 ЧАСА.

Разпределението им в първи гимназиален етап на средната образователна степен трябва да е съобразено с постигането на ДОС за общообразователна подготовка и постигането на заложените очаквани резултати в учебната програма по история и цивилизации за X клас.

Разпределението на общия брой часове във втори гимназиален етап е по преценка на учителя, в зависимост от възможностите на училището и интереса на учениците, като акцентът е върху практико-приложните аспекти на обучението и осъществяването на междупредметните връзки.

МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ, НАСОЧЕНИ КЪМ ПОСТИГАНЕ НА ОЧАКВАНИТЕ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
Изгражда умения за основните видове устно взаимодействие. Развива умения за критическо четене и писане. Формира отношение на предразположеност към критичен и конструктивен диалог. Формира отношение към етичните кодекси и кодекси на поведение, общоприети в различните общества и обществени среди.
ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА
Развива умения за работа с географска/историческа карта. Спомага за ориентиране в динамично променящите се граници на европейските държави. Изгражда разбиране за единство на околна среда, бит и всекидневие на хората.

В процеса на обучение се затвърждават уменията за овладяване и прилагане с помощта на специфични техники и методи на историческото познание, като акцентът е поставен върху уменията за учене, за развиване на критичното мислене и самостоятелното обработване на информация, за изразяване и аргументиране на собствена позиция.

За постигане на целите на обучението по история и цивилизации в гимназиалната степен е препоръчително да се разпределят учебни часове за упражнения (дейности). Специфичен акцент е поставен върху формирането на отношение към родното, към историческата традиция, утвърждава се съзнанието за българската идентичност като част от европейската идентичност.